

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
канд. філос. н., доцент
Інна САВИЦЬКА
«16» лютого 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри педагогіки
Протокол № 14 від « 14 » од 2023 р.
Завідувач кафедри
докт. пед. н., доцент

Руслан СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Освітні, педагогічні науки»
докт. пед. н., доцент, проф. кафедри педагогіки

Наталія ГРЕЧАНИК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ
ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 011 ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ФАКУЛЬТЕТ: Гуманітарно-педагогічний

РОЗРОБНИК: доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки Кучай Олександр Володимирович

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	доктор філософії	
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»	
Освітня програма	Освітні, педагогічні науки	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	Не передбачено	
Курсовий проект (робота)	Не передбачено	
Форма контролю	Залік	
Показник навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	20	6
Практичні, семінарські заняття	20	6
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	50	78
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3	3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є формування обсягу знань в галузі методики дослідження та організації підготовки дисертаційної роботи, вивчення методики наукового дослідження, дати здобувачам знання по загальні принципи і методологію підготовки до написання дисертаційної роботи.

Завдання навчальної дисципліни:

- розуміти загальні закономірності наукового дослідження, фундаментальні проблеми пізнання;
- мати цілісне уявлення про поняття та феномен «наука», її філософські та методологічні засади;
- вміти відрізнити достовірне наукове знання від недостовірною;
- розуміти логічну послідовність процесів наукового дослідження;
- мати уявлення про співвідношення історичного та логічного в динаміці розвитку наукового пізнання, знати основні етапи становлення та зміни типів наукової раціональності;
- знати ідеали, норми, методи наукового пізнання, особливості наукового етосу, специфіку взаємодії науки з філософією, з іншими формами культурної творчості людства;
- вміти організовувати процес наукового дослідження та оформляти його результати згідно з чинними правилами та нормами.

Набуття компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації із навчальних та наукових джерел державною та іноземними мовами.

ЗК 08. Готовність використовувати сучасні методи й технології наукової комунікації українською та іноземними мовами в усній та письмовій формах.

ЗК 09. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науково-дослідницькій діяльності та у аграрній освіті і виробництві для наукового обґрунтування і підтвердження/спростування наукових гіпотез та створення нових знань.

Фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК 09. Здатність до розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення педагогічних процесів.

СК 10. Володіння системою педагогічних категорій, методів з метою вирішення дослідницьких і практичних завдань.

СК 13. Здатність формувати структуру дисертаційної роботи та рубрикації її змістовного наповнення, планувати та організовувати наукові дослідження, обробляти їх результати, публікувати статті, забезпечувати правовий захист інтелектуальної власності.

СК 15. Здатність до використання інформаційно-комунікаційних технологій для вимірювання та оцінювання рівня навчальних досягнень,

моніторингу освітньої діяльності, моделювання та прогнозування із використанням новітніх прикладних пакетів і програмних продуктів для проведення цілісного педагогічного дослідження, використання автоматизованих систем організації і планування освітнього процесу, електронного документообігу, управління закладом освіти і системою освіти.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 03. Формулювати концепцію наукового дослідження; визначати, проєктувати, організовувати етапи проведення експериментальної роботи, оцінювати їх реалізацію; організовувати інформаційний пошук, самостійний відбір, кількісну та якісну обробку наукової інформації, емпіричних даних та їх інтерпретацію з використанням інноваційних технологій.

ПРН 04. Оперувати різними методами і засобами дослідницької діяльності педагога; аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії екологічного виховання, новітні підходи до педагогічних досліджень та функціонування біономічних процесів; володіти способами збору, систематизації та обробки інформації, інтерпретації отриманих результатів, вивчення та творче застосування педагогічної спадщини і досвіду роботи педагогів-новаторів, уміннями робити висновки.

ПРН 08. Користуватися законодавчою базою, що регламентує роботу закладу освіти (наукової установи); визначати мету інноваційної діяльності, обґрунтовувати необхідність внесення запланованих змін у наукову роботу та освітню діяльність; впроваджувати інноваційні прийоми в освітньому процесі аграрних закладів вищої освіти з метою мотивації здобувачів.

ПРН 13. Використовувати програмні засоби і мультимедіа у науково-педагогічній діяльності та наукових дослідженнях; застосовувати інноваційні освітні та інформаційні технології, сучасні методи моделювання та прогнозування із використанням новітніх прикладних пакетів і програмних продуктів для створення нових знань, розв'язання комплексних проблем у галузі освіти і у викладацькій діяльності в межах спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Основними організаційними формами дисципліни «Методика дослідження та організація підготовки дисертаційної роботи» є: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота.

Для засвоєння знань і формування вмій, що передбачаються внаслідок вивчення дисципліни «Методика дослідження та організація підготовки дисертаційної роботи» можуть бути використані такі форми індивідуальних завдань: контрольні роботи, реферати.

Самостійна робота є цілісною системою діяльності, що включає пошук джерел знань, засобу здійснення та результати пізнавальної діяльності, вибір кола проблем, пошук і роботу з джерелами інформації.

Залік є формою підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу та на підставі результатів виконання ним

певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях, що проводиться як контрольний захід під час залікового тижня.

Згідно з навчальним планом *бюджет навчального часу* на вивчення дисципліни «Методика дослідження та організація підготовки дисертаційної роботи» становить 90 годин: для денної форми навчання : лекції 20 годин, практичні 20 годин.

Самостійна робота – 50 годин.

Форма підсумкового контролю – залік.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Методика дослідження та організація підготовки дисертаційної роботи»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
Л		П	Л а б	інд	с.р	л		п	ла б	ін д	с. р.	
Тема 1. Методологічні основи дослідження	5	1				4	14	1	1			6
Тема 2. Організаційні і методичні основи дослідження	8	2	2			4						
Тема 3. Схеми дисертаційного дослідження.	8	2	2			4	14	1	1			6
Тема 4. Методи експериментальних досліджень	8	2	2			4						
Тема 5. Організація наукової діяльності	8	2	2			4	14	1	1			6
Тема 6. Методи дисертаційного дослідження	8	2	2			4						
Тема 7. Організаційні і методичні основи дослідження	8	2	2			4	14	1	1			6
Тема 8. Інформаційне забезпечення наукових досліджень.	8	2	2			4						
Тема 9. Підготовка до написання дисертації та накопичення наукової інформації	6	1	1			4	14	1	1			6

Тема 10. Пошук, накопичення та обробка наукової інформації	7	1	2		4						6
Тема 11. Вимоги до змісту і структури дисертації	6	1	1		4						6
Тема 12. Вимоги до автореферату дисертації	6	1	1		4	14	1	1			6
Тема 13. Порядок захисту дисертації	4	1	1		2						6
Усього годин	90	20	20		50	90	6	6			78

4. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Науковий апарат дисертаційного дослідження.	4
2.	Робота з науковою літературою.	4
3.	Методи експериментальних досліджень	4
4.	Дисертація: визначення поняття, основні види	2
5.	Загальні вимоги до дисертації	2
6.	Цитування як особлива форма фактичного матеріалу	2
7.	Методика оформлення списку використаної літератури.	2
Разом		20

5. Теми самостійної роботи

№ п/п	Назва теми та зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Наука і наукове мислення Завдання: 1.1. Поняття та предмет науки. 1.2. Об'єкт і предмет педагогічної науки. 1.3. Функції педагогічної науки, її зв'язок із практикою. 1.4. Проблема в педагогічній науці. 1. 1.5. <i>Істина в педагогічній науці..</i>	10
2.	Тема 2. Концептуальні основи наукового пізнання Завдання:	10

	<p>2.1. Пізнання і його форми.</p> <p>2.2. Наукове знання як система, його особливості і структура.</p> <p>2.3. Наука як форма духовного виробництва і соціальний інститут.</p> <p>2.4. Наука і суспільство. Сцієнтизм і антисцієнтизм.</p> <p>2.5. Функції філософії в науковому пізнанні.</p>	
3.	<p>Тема 3. Технологія дисертаційної роботи</p> <p>Завдання:</p> <p>4.1. Основні етапи наукового дослідження.</p> <p>4.2. Наукові факти: поняття та роль у науковому дослідженні.</p> <p>4.3. Поняття наукової проблеми, її постановка і формулювання.</p> <p>4.4. Зміст наукової гіпотези, її висування й обґрунтування.</p> <p>3. 4.5. Сутність теорії і її роль у науковому дослідженні.</p>	10
4.	<p>Тема 4. Наукова інформація: пошук, накопичення та опрацювання</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Опрацювати лекційний матеріал.</p> <p>2. Ознайомитися зі змістом Інтернет-ресурсів. Специфіка їх використання. З'ясувати наявність електронних видань наукових публікацій за темою дослідження аспіранта.</p> <p>3. Вивчити сутність понятійно-категорійного апарату: наукова інформація, первинна і вторинна інформація, інформаційні технології, наукова творчість, каталоги, бібліографічний опис, науковий документ.</p> <p>4. Ознайомитися зі змістом стандартів. Бібліографічні видання.</p> <p>5. Освоїти стандарти оформлення літературних джерел. Оволодіти методикою «перехресного посилання».</p> <p>6. Ознайомитися із науковими бібліотеками, їх організацією та наданням послуг.</p>	10
5.	<p>Тема 5. Дисертація: технологія та порядок підготовки, вимоги до оформлення та змісту</p> <p>Завдання:</p> <p>1. Опрацювати лекційний матеріал.</p> <p>2. Вивчити сутність понятійно-категорійного апарату: дисертація, наукова, проблема, предмет та об'єкт наукового дослідження, наукова новизна, апробація результатів</p>	10

	<p>наукового дослідження, ефективність наукового дослідження та її види.</p> <p>3. Ознайомитися з діяльністю наукових установ України .</p> <p>4. Опрацювати нормативні документи, що стосуються організації процесу наукового дослідження та оформлення звітів .</p> <p>5. З'ясувати інноваційні напрями розвитку наукової галузі «Публічне управління та адміністрування» у сфері зайнятості населення.</p> <p>6. Проаналізувати обґрунтування автором проблеми та вибір теми наукового дослідження на прикладі одного з авторефератів кандидатської дисертації у галузі публічного управління та адміністрування у сфері зайнятості та регулювання ринку праці.</p>	
Разом		50

6. Індивідуальна робота

Однією з форм організації навчального процесу у вищих закладах освіти є виконання студентами індивідуальних завдань. Ця форма має великий навчальний потенціал у сфері формування навиків самостійної роботи студентів, а отже, розвитку в них засад творчого мислення, ініціативності, умінь опрацьовувати літературні та інші джерела, застосовувати теоретичні знання до аналізу проблем суспільної практики. Вона передбачає створення умов для найповнішої реалізації творчих можливостей студентської молоді.

Творчі завдання за окремими темами можуть бути здійснені студентами у таких формах, як конспектування джерела, підготовка виступу на заняття тощо. Загальний список індивідуальних завдань до кожної теми надається викладачем на початку семестру, з яких студенти обирають бажані за погодженням з викладачем.

До початку написання студентом модульної контрольної роботи з певного змістового модулю він має отримати бали за виконане індивідуальне завдання. Якщо студент не отримав бали за представлену роботу протягом часу, відведеного на вивчення першого змістового модулю, а це може статися у разі, коли студент не врахував критичні зауваження викладача (щодо) змісту роботи, розуміння сутності проблем, опрацювання певних джерел, логіки викладення матеріалу, оформлення роботи тощо), вважається, що він не виконав такий вид роботи, як творче індивідуальне завдання.

Завдання для виконання індивідуальної роботи

1. **Необхідно вибрати одну із запропонованих тем для написання :**
 - Тез доповіді на наукову конференцію чи семінар.
 - Наукової статті.

Тематика статей:

- Наука і освіта: проблеми інтеграції.
- Естетичне виховання в університеті.
- Основні ідеї та принципи інноваційного навчання.
- Шляхи підвищення активності студентів у навчанні.
- Сутність навчальної мотивації студентів.
- Психолого-педагогічні проблеми спілкування викладача та студентів
- Завдання та проблеми неперервної освіти.
- Основні завдання соціально-гуманітарної складової освіти у вищій школі

Тематика тез:

- Порівняльний аналіз систем акредитації розвинутих країн.
- Психолого-педагогічні проблеми формування творчої особистості у вищій школі
- Методи розвитку критичного мислення студентів. 30. Дидактичні основи дистанційної технології навчання.
- Психолого-ергономічні проблеми комп'ютерних технологій навчання.
- Сучасні проблеми гуманізації вищої освіти та виховання студентів.
- Сутність понять компетентність та компетенції у стандартах вищої освіти.

Вимоги до оформлення тез:

- Мова тез: англійська, українська.
- Обсяг тез – до двох сторінок формату А4 без таблиць і рисунків.
- Кількість авторів – один.
- Поля зі всіх сторін – по 2 см.
- Міжрядковий інтервал – 1,5.
- Розмір абзацного відступу – 1,25 см.
- Шрифт – TimesNewRoman, 14.
- Посилання на джерела згідно АРА-стилю.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТЕЗ ДОПОВІДІ:

Петренко Іван Васильович,
магістр Львівського національного університету ім. Івана Франка,
Україна

МЕТОДИКА ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Процес глобалізації соціально-економічних відносин в загальному розумінні представляє...

Список використаних джерел

Вимоги до оформлення статті:

- стаття (пишеться для подання викладачу) публікується українською або англійською мовою;
- матеріали статті повинні бути представлені в електронній версії Word, шрифт - TimesNewRoman, висота букв - 14 pt, відстань між рядками - 1.5 комп'ютерного інтервалу. Обсяг статті - не менше 8 і не більше 16 сторінок;
- поля на сторінці: зліва, справа, зверху і знизу – 20 мм, абзацний відступ – 5 мм;
- будь-яка інформація чи твердження, які наводяться в статті, у т. ч. табличний матеріал, повинні використовуватися з посиланням на джерело її походження. Якщо вони є результатом власного дослідження;
- таблиці та рисунки необхідно розміщувати після першого згадування в тексті;
- номери таблиць проставляються зверху у правому кутку напівжирним шрифтом, а назви - по центру також напівжирним шрифтом. Шрифт даних, які містяться в таблиці, повинен бути - 12pt, відстань між рядками - 1 комп'ютерний інтервал;
- назви і номери рисунків подаються внизу по центру напівжирним шрифтом. Рисунки обов'язково мають бути згруповані та подані у форматі А-4 окремим файлом, шрифт – 12 pt.

СТРУКТУРА ПУБЛІКАЦІЇ

- перший рядок зліва – **УДК** – наводиться напівжирними літерами, без відступів та абзаців;
- через один рядок від УДК по центру – **імена авторів** (повністю прізвище, ім'я, по батькові), науковий ступінь та звання, посада та повна назва місця роботи, місто, країна (для іноземних авторів), контактні телефони та електронні адреси; – наводиться напівжирними літерами, без відступів та абзаців;
- через один рядок від імен авторів по центру – **назва статті** – наводиться великими напівжирними літерами, без відступів та абзаців;
- через один рядок від назви статті – **анотація** (не менше шести і не більше дванадцяти рядків) та **ключові слова** (не більше десяти) українською мовою – наводиться курсивом, розмір шрифту - 10 pt Italic Times New Roman. Відстань між рядками - 1 комп'ютерний інтервал;
- через один рядок від ключових слів – **текст статті**.

- Всі структурні частини статті (на основі вимог Постанови Президії ВАК України від 15.01.2003р. №7- 05.1) мають бути виділені жирним шрифтом:
- **постановка проблеми** у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- **аналіз останніх досліджень і публікацій**, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;
- **формулювання цілей статті** (визначення завдання);
- **опис основного матеріалу дослідження** з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- **висновки і перспективи подальших досліджень** у даному напрямку;
- **список використаних джерел**.

У тексті посилання на використані джерела позначаються цифрами в квадратних дужках відповідно до нумерації в списку використаних джерел. Розмір шрифту - 14 pt Italic Times New Roman, а відстань між рядками - 1 комп'ютерний інтервал.

7. Анотація тем навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття наукового дослідження та вимоги до нього.

Наука як система знань. Основні поняття науки. Закономірності функціонування та розвитку науки, еволюція розвитку науки.

Поняття наукового дослідження, його основні ознаки та характеристики. Особливості структури наукового дослідження, його об'єкт, мета, завдання, основні форми. Вимоги до наукових досліджень.

Основні види наукових досліджень. Відмінності та спільні риси емпіричних та теоретичних досліджень. Ефективність наукових досліджень.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Основні види наукових досліджень.
2. Відмінності та спільні риси емпіричних та теоретичних досліджень.
3. Ефективність наукових досліджень.

Тема 2. Поняття методології наукових досліджень та її види.

Методологія наукових дослідження. Поняття методу та методології. Завдання методології. Різновиди та структурні елементи методології. Підходи до обґрунтування та визначення методу та методології.

Фундаментальна або філософська методологія. Загальнонаукова методологія.

Загальнонаукові принципи дослідження: історичний, термінологічний, функціональний, системний, інформаційний, культурологічний, пізнавальний або когнітивний.

Конкретнонаукова методологія. Методи і техніка дослідження. Класифікація методів наукового пізнання.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Загальнонаукові принципи дослідження: історичний, термінологічний, функціональний, системний, інформаційний, культурологічний, пізнавальний або когнітивний.
2. Конкретно наукова методологія.
3. Методи і техніка дослідження.
4. Класифікація методів наукового пізнання.

Тема 3. Емпіричні методи наукового дослідження.

Поняття та загальна характеристика емпіричних методів наукового дослідження. Радикальний емпіризм. Верифікація. Емпіричне дослідження. Валідність. Діагностична сила. Надійність. Репрезентативність.

Спостереження як емпіричний метод наукового дослідження. Передбачуваність. Планомірність. Цілеспрямованість. Вибірковість. Системність. Вимоги до спостереження. Етапи проведення спостереження.

Емпіричні методи: вимірювання, порівняння, узагальнення. Розмір одиниці вимірювання. Динамічна похибка. Метод вимірювання.

Принцип вимірювання. Вимірювальна інформація. Види вимірювальних величин.

Порівняння. Узагальнення. Вимоги до порівняння. Види порівнянь.

Експеримент. Довготривале, короткочасне, безперервне, дискретнеспостереження.

Специфіка експерименту. Етапи проведення експерименту.

Інші емпіричні методи дослідження: опитування, опитування-інтерв'ю, анкетні опитування, бесіда, рейтинг, експертна оцінка, метод колективних експертних оцінок, метод „мозкового штурму”, морфологічний метод аналізу, метод семикратного пошуку, метод асоціацій та аналогій, метод колективного блокнота і контрольних запитань, морфологічний ящик.

Сутність гіпотези, її особливості. Етапи розвитку гіпотези, вимоги, що до неї ставляться. Доведення гіпотези, способи встановлення істини:

безпосередній та опосередкований, що використовуються у доведенні гіпотези, особливості та відмінності.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Поняття моделі, вимоги, які до неї ставляться, види, особливості побудови.
2. Особливості логічного та хронологічного підходів при проведенні теоретичних досліджень.
3. Мета, випадки та вимоги до застосування логічного та хронологічного методів при здійсненні наукового дослідження.

Тема 4. Теоретичні методи наукового дослідження.

Сутність теоретичних методів наукового дослідження. Послідовність проведення теоретичних досліджень. Особливість теоретичного дослідження. Порядок використання методів при здійсненні наукового дослідження.

Характеристика основних теоретичних методів наукового дослідження: аналізу та синтезу, індукції та дедукції, порівняння, формалізації, абстрагування та моделювання.

Поняття моделі, вимоги, які до неї ставляться, види, особливості побудови.

Особливості логічного та хронологічного підходів при проведенні теоретичних досліджень. Мета, випадки та вимоги до застосування цих методів при здійсненні наукового дослідження.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Експеримент. Довготривале, короткочасне, безперервне, дискретне спостереження. Специфіка експерименту.
2. Етапи проведення експерименту. Інші емпіричні методи дослідження: опитування, опитування-інтерв'ю, анкетні опитування, бесіда, рейтинг, експертна оцінка, метод колективних експертних оцінок, метод „мозкового штурму”, морфологічний метод аналізу, метод семикратного пошуку, метод асоціацій та аналогій, метод колективного блокнота і контрольних запитань, морфологічний ящик.
3. Сутність гіпотези, її особливості.

Тема 5. Зміст та складові науково-дослідного процесу.

Стадії науково-дослідного процесу. Схема науково-дослідного процесу. Організаційна, дослідна стадії та стадія узагальнення, апробації та реалізації наукових результатів. Процедура вибору наукової проблеми. Критерії вибору теми. Обґрунтування актуальності теми, визначення її місця в науковій проблемі.

Суть та складові планування наукової діяльності. Програма та плани наукового дослідження. Формулювання теми дослідження. Вивчення стану питання і обґрунтування обраного напрямку дослідження. Мета дослідження. Загальні та конкретні завдання дослідження. Зміст, об'єкт, предмет дослідження. Вибір методів дослідження. Етапи роботи, календарний план роботи. Попередній та остаточний план наукового дослідження, план-проспект наукового дослідження.

Організація науково-дослідних робіт. Наукова організація дослідницької діяльності. Організаційні передумови для дослідження і аналітичної обробки економічної інформації. Основні завдання НОП. Елементи НОП. Нормування праці науковців.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Організація науково-дослідних робіт. Наукова організація дослідницької діяльності: організація дослідного процесу, управління ним і обслуговування.
2. Організаційні передумови для дослідження і аналітичної обробки економічної інформації.
3. Основні завдання НОП. Елементи НОП. Нормування праці науковців.

Тема 6. Методологічні основи наукового пізнання.

Методологічні основи пізнання: сутність, характеристика, класифікація, методологія наукового пізнання; емпіричне та теоретичне пізнання. Методи наукового дослідження: методологія та логіка наукових досліджень; аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія; моделювання, абстрагування і конкретизація; системний аналіз і передбачення.

Загальні закономірності наукового пізнання: наукові проблема, гіпотеза, теорія, експеримент. Логічні основи аргументації: характеристика аргументації; доказове міркування; логічні та предметні помилки в наукових дослідженнях.

Організаційні та методичні засади дослідження: загальні питання методики; принципи та закономірності наукового пошуку.

Усне уявлення наукової інформації. Підготовка до виступу. Постановка питань і формулювання відповідей.

Методика і техніка оформлення результатів дослідження: основи методики оформлення; послідовність і стиль викладу матеріалу; структура і техніка оформлення наукового документа; довідково-бібліографічне оформлення наукового документа.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Винахідницька діяльність. Результати НДР: нові технологічні процеси й агрегати, матеріали і з'єднання, пристрої і конструкції, які можуть скласти предмет винаходу або відкриття.
2. Усна передача інформації про наукові результати. Доповідь, повідомлення на нарадах, семінарах, симпозіумах, конференціях. Бесіди при особистих зустрічах.

Тема 7. Інформаційне забезпечення науково-дослідного процесу

Класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Основні поняття, терміни та галузі інформації. Національна система науково-технічної інформації.

Види, джерела інформації та режими доступу до неї. Наукова інформація в документах.

Економічна інформація, її класифікація і призначення в науково-дослідному процесі. Кодування економічної інформації та використання її в науково-дослідному процесі.

Фактографічна інформація та використання її в науково-дослідному процесі.

Носії економічної інформації і використання їх в науково-дослідному процесі.

Інформаційно-пошукові системи органів НТІ. Пошук патентних матеріалів. Аналіз та опрацювання інформації.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Поняття моделі, вимоги, які до неї ставляться, види, особливості побудови.
2. Особливості логічного та хронологічного підходів при проведенні теоретичних досліджень.
3. Мета, випадки та вимоги до застосування логічного та хронологічного методів при здійсненні наукового дослідження.

Тема 8. Законодавчі і нормативно-стильові основи професійного мовлення.

Державна мова – мова професійного спілкування. Поняття національної та літературної мови. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови.

Професійна мовнокомунікативна компетенція. Мовні норми. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Мова і культура мовлення в житті

професійного комунікатора. Комунікативні ознаки культури мови. Комунікативна професіограма фахівця.

Словники у професійному мовленні. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.

Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Текст як форма реалізації мовнопрофесійної діяльності.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Сутність гіпотези, її особливості.
2. Етапи розвитку гіпотези, вимоги, що до неї ставляться.
3. Доведення гіпотези, способи встановлення істини: безпосередній та опосередкований, що використовуються у доведенні гіпотези, особливості та відмінності.

Тема 9. Організація та проведення наукових досліджень: організаційна та дослідна стадії

Вибір напрямку наукового дослідження та етапи НДР. Поняття наукової проблеми. Поняття теми дослідження та її формулювання. Визначення предмета та об'єкта дослідження. Мета і завдання дослідження. Порядок здійснення наукового дослідження. Етапи НДР.

Пошук, накопичення та обробка наукової інформації. Загальна характеристика інформації. Види джерел інформації. Інформаційне забезпечення наукових досліджень. Пошук необхідної інформації. Порядок обробки та групування інформації.

Проведення теоретичних досліджень. Сутність, мета, завдання та етапи теоретичних досліджень. Методи теоретичних досліджень. Використання математичних методів у дослідженнях.

Експериментальні дослідження. Сутність, мета, функції наукового експерименту. Класифікація експериментів. Методологія експериментальних досліджень. Загальні вимоги до проведення експерименту. Типові помилки в проведенні експерименту. Робоче місце експериментатора та організація експерименту.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Правила відбору літератури за темою, ознайомлення з її змістом, підбір і використання нормативних актів.
2. Способи запам'ятання інформації: механічний, логічно-змістовний, вільний, випадковий, повторення.

3. Порядок складання виписок, конспектів, анотацій, інформаційних карток, використання ксерокопій.
4. Оцінка ступеня вивченості і наукової розробки досліджуваного питання. Визначення невирішених, дискусійних проблем.
5. Виявлення різних точок зору, суперечливих поглядів. Критична оцінка їх аргументації. Формування власної точки зору.
6. Умови зберігання накопиченої наукової інформації.

Тема 10. Завершальна стадія. Ефективність наукових досліджень

Обробка результатів експериментальних досліджень. Основи теорії випадкових помилок та методів оцінки випадкових похибок у вимірюваннях. Методи графічної обробки результатів експерименту. Аналітична обробка результатів експерименту. Елементи теорії планування експерименту.

Оформлення результатів наукової роботи. Прийоми викладення матеріалів наукового дослідження. Мова та стиль наукової роботи. Складання та оформлення звітів з НДР.

Впровадження та ефективність наукових досліджень. Апробація та оприлюднення результатів наукового дослідження. Впровадження результатів наукових досліджень. Ефективність наукових досліджень.

Питання для самостійної підготовки за темою.

1. Загальні положення.
2. Кандидатська дисертація.
3. Етапи наукового дослідження, оформлення та захисту кандидатської дисертації.
4. Докторська дисертація як наукове дослідження.

8. Форми контролю

Формою підсумкового контролю є залік.

Об'єктом ***підсумкового контролю знань*** аспірантів у формі заліку є виконання усних та письмових завдань.

Результати навчальної діяльності аспірантів оцінюються за 100-бальною шкалою. Об'єктом підсумкового контролю знань аспірантів у формі заліку є виконання усних та письмових завдань.

Оцінка рівня отриманих теоретичних знань здійснюється з метою одержання зворотної інформації про зміст і рівень досягнення у навчальному процесі суб'єктів пізнавальної діяльності та про ефективність праці викладача.

Перевірка може здійснюватися в усній, письмовій та практичних формах. Об'єктом оцінювання можуть виступати: результати написання тестових, ситуаційних, творчих завдань; реферативні доповіді, доповнення, участь у дискусії тощо.

Метод усного опитування є найпоширенішим і найбільш ефективним, його використовують при вивченні майже всіх предметів. З'ясовується рівень знань суб'єкта пізнавальної діяльності, його вміння коротко і лаконічно висловлювати свою думку у чітко визначений час. Також має враховуватися активність аудиторії при обговоренні питань тощо.

Оцінювання виконаних завдань і відповідей здійснюється з дотриманням таких принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань; систематичність; диференційованість; об'єктивність; умотивованість оцінок; вимогливість та єдність вимог тощо.

Під час оцінювання враховуються такі критерії:

- характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;
- якість знань: правильність, валідність, осмисленість, глибина, системність, узагальненість;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, формулювати положення, вирішувати проблеми, пропонувати інноваційні шляхи вирішення, розробляти альтернативні варіанти.

У процесі перевірки знань і успішності аспіранта використовується модульно-рейтингова система оцінювання. Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою.

За результатами вивчення дисципліни обов'язковим є підсумкове накопичення розрахункового максимуму балів - 50 балів (по 10 за кожне практичне заняття). Невчасне виконання (без поважної причини) поточних завдань і звітування з перенесенням на наступне заняття спричиняє зниження підсумкової оцінки за їх виконання на 20 %, а у випадку відтермінування на два заняття - зниження підсумкової оцінки на 40 %.

Підсумковий контроль планується у письмовій формі. Підсумкові модульні роботи складаються з тестів різного рівня складності (50 балів). Ці завдання поєднуються у пропорції, яка логічно врівноважує теоретичну і практичну частини модульної контрольної роботи.

Аспіранти, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж розрахунковий мінімум - 60 балів, вважаються такими, що не виконали навчальний план з дисципліни.

9. Контрольні питання

1. Які є форми науково-дослідної роботи здобувачів?

2. Які повні вимоги до виконання дисертаційної роботи?
3. В чому особливості виконання дисертаційної роботи?
4. Які основні вимоги до дисертаційної роботи?
5. Структура та алгоритм написання дисертаційної роботи.
6. Які є етапи роботи при проведенні наукового дослідження?
7. Що таке робоча картотека літератури?
8. Які вимоги до формування тексту дисертаційної роботи?
9. Оформлення формул, ілюстрацій.
10. Оформлення додатків та списку використаних джерел.
11. Керівництво дисертаційною роботою та її захист.
12. Особливості виконання і захисту дисертаційної роботи.
13. Характерні помилки в написанні та оформленні дисертаційної роботи.
14. Яка послідовність доповіді при захисті дисертаційної роботи?
15. Які вимоги до вибору та обґрунтування актуальності теми?
16. Які особливості формування змісту вступної частини?
17. Яка схема написання відгуку (рецензії) на дисертаційну роботу?
18. Базисні науки й надбудови. Інтеграція й диференціація наук.
19. Елементи науки.
20. Знання й пізнання.
21. Почуттєве й раціональне пізнання.
22. Визначення понять. Судження. Умовивід. Мислення. Наукова ідея.
23. Гіпотеза. Закон. Парадокс. Теорія. Аксиома (постулат).
24. Методологія.
25. Методи дослідження.
26. Метод і методика.
27. Загальні, загальнонаукові й спеціальні методи.
28. Спостереження, порівняння, рахунок, вимір, експеримент, узагальнення, абстрагування, формалізація, аналіз і синтез, індукція й дедукція, моделювання, ідеалізація, ранжирування.
29. Аксиоматичний, гіпотетичний, історичний і системний методи.
30. Рівні наукового пізнання: емпіричний; експериментально-теоретичний; теоретичний; метатеоретичний.
31. Наукове дослідження.
32. Мета наукового дослідження.
33. Об'єкт і предмет дослідження.
34. Класифікація наукових досліджень.
35. Наукове направлення.
36. Комплексна проблема, проблема, тема, наукові запитання (завдання).
37. Оцінка доцільності проведення дослідження.
38. Етапи науково-дослідної роботи.
39. Елементи методології технічної творчості.
40. Творчий процес.
41. Творчий акт.
42. Інсайт.

43. Рівні творчості. Відкриття, винахід, раціоналізаторська пропозиція.
44. Характеристики творчої особистості.
45. Технологія технічної творчості.
46. Робота з літературними джерелами.
47. Переформулювання вихідного завдання.
48. Науковий реферат.
49. Стратегії пошуку рішень: жорстко фіксована; циклічна; гнучка.
50. Упорядкований пошук, вартісний аналіз.
51. Технологія "відкритого сейфа", технологія збільшень. Тактика пошуку рішень.
52. Формування ідей.
53. Методи генерування ідей: інверсії, аналогії, асоціації, фокальних об'єктів, гірлянд випадків, аналізі синтез.
54. Методи морфологічного й функціонального аналізу.
55. Методи колективного генерування ідей.
56. Модель і моделювання в науковому дослідженні.
57. Теорії аналогії, подібностей і розмірностей.
58. Теореми подібностей.
59. Критерії подібностей.
60. Визначення моделі і моделювання.
61. Класифікація моделей.
62. Імітаційне моделювання. Визначення імітаційної моделі.
63. Математична структура імітаційної моделі. Параметри і перемінні.
64. Завдання й методи теоретичного дослідження.
65. Методи розчленовування й об'єднання елементів системи.
66. Загальна теорія систем (ЗТС). Три постулати ЗТС.
67. Етапи теоретичного дослідження. Умови й вимоги.
68. Методологія математичного моделювання.
69. Математична модель. Визначення об'єкта й мети дослідження.

Тестові завдання

для підсумкового контролю знань

1. Поняття науки має багатоаспектний характер і її можна визначити
 - як соціальний інститут
 - як систему знань
 - як сферу діяльності

2. Знання мають науковий характер тільки тоді, коли
 - від сукупності фактів здійснюється перехід до закономірності
 - відбувається опис і спостереження за фактами
 - вдосконалюється життєвий досвід науковця

3. Вірність наукового знання підтверджується
 - логічним непроти́рччям
 - перевіркою на практиці і доказом
 - відсутністю інших знань з досліджуваної проблеми

4. Предметом логіки науки є
 - наукові дослідження
 - зміст наукових праць
 - закономірності процесу наукового пошуку

5. В сучасних дослідженнях застосовуються наступні рівні методології
 - практичний і теоретичний
 - філософський і загальнонауковий
 - конкретного дослідження, техніки і методики отримання емпіричних результатів

6. Наукознавство – це галузь знань, які
 - розкривають науку як цілісну і динамічну систему
 - розглядають науку у поєднанні всіх її аспектів
 - фактично є знаннями про знання

7. Наукознавство містить такі розділи
 - поняття, теорії, концепції та ін.
 - наукові факти, логічні закони та ін.
 - соціологію науки, логіку і методологію науки, наукове прогнозування та ін.

8. Наукове дослідження – це
 - завершена і представлена письмова робота
 - процес цілеспрямованої діяльності
 - результат пізнання, який представлено у вигляді понять, законів і теорій

9. Основні показники сучасного наукового дослідження – це
 - новизна обраного питання й отриманого результату
 - практична значущість досягнутих результатів
 - доказовість й обґрунтованість виявлених фактів

10. Сучасне наукове дослідження здійснюється на таких рівнях
 - теоретичний
 - практичний
 - емпіричний і методичний

11. Один із можливих варіантів типології науковців–дослідників містить такі образи

- той, хто прагне до успіху
- той, хто відданий науковій праці
- той, хто постійно розмірковує

12. Причину прагнення людини до знань Аристотель визначив як

- необхідність розвитку суспільства
- зв'язок між теорією і практикою
- природний потяг до знань

13. Ціннісний вимір наукових результатів визначається

- неупередженістю, нейтральністю та автономією
- моральним світоглядом дослідника
- ставленням суспільства до винайдених результатів

14. Наукові факти завжди характеризуються

- новизною і точністю
- об'єктивністю і достовірністю
- можливістю застосування на практиці

15. В методології наукового дослідження виявляються дві основні функції

- пізнавальна і регулятивна
- пояснювально і аналітична
- загальна і часткова

16. До методологічних принципів наукового дослідження належать

- єдність теорії й практики
- комплексний і системний підхід
- прогностичність і перспективність знань

17. Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як

- абстрактне і конкретне
- загальне і часткове
- відоме і недосліджене

18. Науковість винайденого результату оцінюється

- фундаментальністю і всебічністю
- суттю й практичною значимістю
- достовірністю і новизною

19. В кожному науковому дослідженні можна виділити такі загальні рівні

- теоретичний і емпіричний

- логічний і методологічний
- загальний і конкретний

20. Загальні методи пізнання розділяться на такі групи

- емпірично – теоретичні методи
- теоретичні методи
- практичні методи

21. Розвиток гіпотези відбувається за такими етапами

- накопичення фактів, якісне узагальнення та її уточнення
- накопичення фактів, осмислення фактичного матеріалу, формування гіпотези, перевірка на практиці і уточнення
- накопичення фактів, перехід до формулювання гіпотези й перевірка

22. Системний підхід у дослідженні характеризується

- вивченням явища як цілісного процесу з узгодженням характеру функціонування його складових елементів
- аналітичним вивченням складових компонентів, що утворюють цю систему
- розподілом системи на підсистеми, що разом утворюють цю систему

23. Основні проблеми, які вирішуються в межах логіки:

- визначення поняття предмету й уточнення логічних його зв'язків з іншими поняттями у межах обраної проблеми
- вивчення й встановлення принципів класифікації понять
- побудова і визначення структурно – логічних схем суджень і доказів

24. Поняття – це логічна форма пізнання, яка дозволяє

- визначити характеристику предмету
- відокремити предмет із універсуму й унікально відрізнити його від інших предметів
- проаналізувати сутність предмету або явища

25. Класифікація – це логічна операція, за допомогою якої

- відбувається розділення поняття на види або групи за певною основою
- реалізується перехід від загального поняття до понять з більш конкретними властивостями і змістом
- здійснюється дедуктивний аналіз й будується система взаємозв'язків між всіма поняттями

26. Судження – це логічна форма пізнання, яка є

- помилковим або правдивим твердженням щодо властивостей предмету або його стану відносно до інших предметів
- комплексним твердженням щодо властивостей та якостей предмету

- цілеспрямованим твердженням про характер змін явища або процесу пізнання

27. Основою класичної логіки є

- формалізація і ідеалізація явищ
- чітка послідовність суджень й мислення
- принцип двозначності

28. Умовивід – це така логічна форма пізнання, завдяки якій

- отримується „нове”, інше судження у процесі використання логічних правил відносно початкового судження

- послідовність декількох суджень перетворюється на загальний умовивід

- можна застосувати відомі логічні закони і логічні форми

29. Надійність умовивіду забезпечується

- мистецтвом дискусії
- досвідом і інтуїцією дослідника
- завдяки вірному початковому судженню й логічною коректністю подальших суджень

30. За типом логічної структури судження можна умовно поділити на

- надійні і сумнівні
- дедуктивні та індуктивні
- наукові та раціональні

9. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються нормативні документи, наочне обладнання, комп'ютерні програми з відповідним програмним забезпеченням, наочні стенди, каталоги нормативних документів, Закони України тощо.

10. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти, навчальні плани, підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів.

11. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени

та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 03.03.2021 р. протокол № 7)

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	Екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$

12. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

- Афанасьєв А. О. Основи наукових досліджень : [навч. посіб.] / А. О. Афанасьєв, Є. В. Кузькін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. – 96 с.
- Грабченко А. І. Методи наукових досліджень: [навч. посіб.]/ А. І. Грабченко, В. О. Федорович, Я. М. Гаращенко. – Х.: НТУ «ХП», 2009. – 142с.
- Дороніна М. С. Технологія соціально-економічних наукових досліджень (схеми і приклади) : [навч. посіб.] / М. С. Дороніна. – 3-тє вид., випр. і доп. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2007. – 120 с.
- Жоль К. К. Методынаучногопознания и логика (для юристов): [учебноепособие]/ К. К. Жоль. – К.: Атика, 2001. – 288с.
- Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: [навч. посіб.] / за ред. А.Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352с.
- Корягін М. В. Основи наукових досліджень: [навч. посіб.] / М. В. Корягін, М. Ю. Чік. – К.: Алерта, 2014. – 622с.
- Краснобокий Ю. М. Словник-довідник науковця-початківця / Ю. М. Краснобокий. – К.: Науковий світ, 2000. – 83с.
- Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : [навч. посіб.] / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2006. – 192с.
- Оспіщев В. І. Технологія наукових досліджень в економіці: [навч. посіб.] / В. І. Оспіщев, В. В. Кривошей. – К.: Знання, 2013. – 255с.

10. Палеха Ю. І. Основи науково-дослідної роботи: [навч. посіб.] / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. – К.: Видавництво Ліра-К, 2013. – 336 с.
11. Тихомиров А. Д. Юридическая компаративистика: философские, теоретические и методологические проблемы: [монография] / А. Д. Тихомиров. – К.: Знання, 2005. – 384 с.
12. Циппеліус Р. Юридична методологія /Р. Циппеліус ; [переклад, адаптація, приклади з права України і список термінів Р. Корнута]. – К.: Реферат, 2004. – 176 с.
13. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: [підручник] / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 7-е видання, перероблене і доповнене. – К.: Знання, 2010. – 295 с.

Додаткова література

1. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования : учебн. пособ. / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – К. : МАУП, 2004. – 216 с.
2. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень: [підручник для студентів економ, спец, вузів. 3-е видання, перероблене і доповнене. – К.: Вища школа, 2001. – 271 с.
3. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень / М. Т. Білуха. – К. : АБУ, 2002. – 480 с.
4. Демківський А. В. Основи методології наукових досліджень: [навч. посібн.] / А. В. Демківський, П. І. Безус. – К. : Акад. муніцип. упр., 2012. – 276 с.
5. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація) : навч. посібн. / за ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2010. - 280 с.
6. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень / А. М. Єріна. – К. : Центр навч. л-ри, 2004. – 212 с.
7. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посібн. / О. В. Клименюк. – К. : Міленіум, 2005. – 186 с.
8. Краус Н. М. Методологія та організація наукових досліджень : [навч.-метод. посібн.] / Н. М. Краус ; Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка, каф. екон.теорії та регіон. економіки. – Полтава : Оріяна, 2012. – 180 с.
9. Лудченко А. А. Основы научных исследований : [учебн. пособ.] / А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примак. – К. : «Знання», КОО, 2000. – 114 с.
10. Методологія наукових досліджень: [навч. посібн.] / В. П. Волков, М. А. Подригало, О. П. Кравченко [та ін.]; Харк. нац. автомоб.-дорож. ун-т та ін. – Луганськ: СНУ, 2009. – 351 с.
11. Методологические вопросы науковедения : [сб. науч. трудов] / В. И. Оноприенко, Б. А. Малицкий, Л. В. Рыжко [и др.]; ред. В. И. Оноприенко; Нац. акад. наук Украины, Центр исслед. науч.-техн. потенциала и истории науки им. Г. М. Доброва. – К. : УкрИНТЭИ, 2001. – 329 с.

12. Пушкар О. І. Основи наукових досліджень : [конспект лекцій для студентів спеціальності 7.050109 усіх форм навчання] / О. І. Пушкар, О. А. Єрмоленко. – Х. : Вид ХНЕУ, 2005. – 88с.

13. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень : [навч. посібн.] / В. І. Романчиков. – К. : ІЗМН, 1997. – 248с.

14. Стеченко Д. М. Методологія наукових досліджень : [підручник] / Д. М. Стеченко, О. С. Чмир. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Знання, 2007.

15. Фареник С. Логіка і методологія наукового дослідження / С. Фареник. – К. : Вид. УАДУ, 2000. – 340 с.

16. Чупріна Н. В. Методологія сучасних наукових досліджень: [навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл.] / Н. В. Чупріна ; Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. – К. : КНУТД, 2009. – 246 с.

17. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідної діяльності : підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – К. : Знання-прес, 2002. – 296 с.

18. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : [навч. посібн.] / В. Є. Юринець ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів: ЛНУ, 2011. – 179 с.

Інформаційні ресурси

1. http://ualib.com.ua/b_162.html
2. <http://dis.finansy.ru/publ/002.htm>
3. <http://books.br.com.ua/themes/132/355>
4. http://socioline.ru/_seminar/library/metod/ni_full.php
5. http://www.npu.edu.ua!/e-book/book/djvu/A/ikpp_kl_Sabitov.Osn_naychn_isledjv..pdf